

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2018-05-17
Besvaras senast
2018-05-31

Till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:549 Folkens situation i Mellanöstern

Turkiet – en av de regionala stormakterna

De båda militärt väl rustade regionala stormakterna i Mellanöstern, Iran och Turkiet, är djupt inblandade i konflikten och kriget i Syrien. Turkiet vill genomföra sin turknationalistiska politik och fortsätta sina kampanjer mot kurderna i regionen. Den turkiske presidenten Erdoğan tycks i princip inte respektera några territorialgränser över huvud taget. Han har förklarat att Turkiet gått till angrepp mot Afrin och Rojava i syfte att upprätta en ”säkerhetszon”. Och han har gjort det på en annan stats territorium. Det är ett folkrättsbrott. Han har även förklarat att han avser att driva ut kurderna från norra Syrien, där de levt under hundratals år. Sedan början 1900-talet har de diskriminerats och förföljts av bland annat Asadregimen i landet.

Det finns tecken och uttalanden av Erdoğan där han förklarar att han avser att fördriva den kurdiska befolkningen från provinsen Rojava i norra Syrien och därefter låta flyktingar med arabisk sunnitisk tillhörighet flytta till området. Vad det handlar om är alltså inte en militär operation i defensivt syfte. Erdoğan – med sunnitiska förtecken försedda – nationalism hotar inte bara etniska minoriteter utan även minoriteter med annan religiös inriktning (kristna, yazider med flera) än Erdoğan's egen.

Han avser sålunda att utvidga sina militära operationer på ett annat lands territorium, fördriva befolkningar och följaktligen begå än värre förbrytelser. Angreppet på Afrin och Rojava är ett anfallskrig, vilket är ett brott mot internationell lag.

Den regionala stormakten Irans roll i konflikten

Före angreppet på Afrin och hoten mot befolkningen i Rojava utgjordes det största akuta hotet mot olika etniska och religiösa grupper, särskilt mot yazidierna, de kristna och kurderna i Mellanöstern av Islamiska staten/Daish (IS), som uppstått i spåren av USA:s misslyckade intervention i Irak. IS mördade och våldtog urskillningslöst människor i de områden man lyckades lägga under sig. Efter Irakkriget har Irans inflytande i Irak ökat.

Iran har länge haft goda förbindelser med Asadregimen och stött den. De politiska och militära krafter som före Irakkriget stödde Saddam Hussein kom

senare att utgöra kärnan i den brutala Islamiska staten/Daish, som fick stöd av Saudiarabien.

De internationella stormakterna

USA, Ryssland och Kina är inblandade i konflikten i Mellanöstern. USA och framför allt EU är ambivalent i sitt förhållande till Turkiet. USA är det i och med att Turkiet under det kalla kriget var och fortfarande är en viktig Natomedlem. Men samtidigt som president Trump nu börjat antyda att han vill driva en mer så kallad isolationistisk utrikespolitik har Rysslands intressen i området ökat. President Putin försöker utveckla och utvidga sina relationer med både Turkiet och Iran.

Asadregimen i Syrien har länge varit lierad med Ryssland, som har haft en militärbas i Syrien. Ryssland understöder i dag tillsammans med Iran Asadregimen militärt. USA har angripit och bombat den syriska armén och ryska militära anläggningar i Syrien.

Vad beträffar EU utgör flyktingavtalet med Turkiet när det gäller den stora flyktingströmmen från Syrien en viktig orsak till unionens lama kritik inför Turkiets folkrättsbrott. EU försatte sig i en beroende- eller utpressningssituation och har svårt att utöva någon form av inflytande i Mellanöstern.

I skrivande stund har instabiliteten i hela Mellanöstern, vilken påverkar situationen i hela världen, ökat väsentligt på grund av president Trumps beslut att genom att bryta kärnvapenavtalet med Iran och i stället kräva sanktioner mot landet. Med största sannolikhet kommer detta inte att försvaga utan stärka regimen i Iran, öka regimens förbrytelser mot mänskliga rättigheter och öka spänningarna mellan bakåtsträvande regimer i regionen, som under religiösa förtecken står i motsättning till varandra eller, som i Jemen, bekrigar varandra.

EU:s länder påstår sig ha haft förhoppningen att utvidgade ekonomiska förbindelser skulle leda till ökad respekt för mänskliga rättigheter. Även om denna politik inte varit särskilt verkningsfull kan det noteras att det viktigaste för EU-länderna nu, efter USA:s krav på utvidgade sanktioner, inte tycks vara respekten för mänskliga rättigheter i Iran utan hur det ska gå för företag i EU-länderna som investerat i Iran. Först kommer profiten, sedan moralen!

Kampen i Rojava mot Islamiska staten

När det gäller kampen mot Daish/IS utfördes bombningar av USA mot deras ställningar. De svåra och mest förlustbringande insatserna i kampen genomfördes dock till stor del ”på marken” av peshmerga från Rojava och Kurdistan/Irak. De sistnämnda förvägrades av Turkiet att undsätta befolkningen i Rojava. Särskilt viktiga och uppoffrande var de insatser i kampen mot Daish/IS som gjordes av kurdiska kvinnliga peshmerga i YPG.

Regeringarna i Bagdad, Damaskus och Ankara, liksom den islamistiska regeringen i Iran, har länge på olika sätt bekämpat kurdernas strävan att förverkliga sin av FN erkända rätt till nationellt självbestämmande. I Kurdistan/Irak har kurderna i dag dock uppnått ett långtgående regionalt självstyre i federation med övriga Irak. Detta självstyre hotas i dag av både Irak och Turkiet samt Iran. I Iran råder det hårt förtryck i de kurdiska delarna av landet. Under IS angrepp på Rojava levererade Turkiets säkerhetstjänst vapen till IS.

Svensk feministisk utrikespolitik och Mellanöstern

Inom de folkgrupper och etniska minoriteter i olika länder i Mellanöstern som under senaste årtiondena lidit av krig och förföljelser är det kvinnor och barn som fått utstå de svåraste lidandena. Det handlar om allt från angreppen i Halabja i Irak, kriget mellan Iran (understött av USA) och Irak, Gulfkriget, Irakkriget, turkiska attacker in i Kurdistan/Irak, undantagstillståndet i sydöstra Turkiet samt belägringen och ockupationen av Afrin och Rojava.

Inget av dessa krig hade kunnat genomföras med den grymhet och brutalitet som det gjorde om inte de krigförande parterna haft tillgång till de djävulska – eller ”sofistikerade”, som det heter bland vapenproducenterna – vapen och vapensystem som använts.

Sverige säljer vapen i allt större skala världen över. Sammantaget har Sverige under de senaste åren av växande konflikter i världen ökat sin krigsmaterielproduktion – under 2017 med 2 procent. Totalt uppgick den svenska krigsmaterielexporten till 11,3 miljarder. Under förra året exporterade man vapen till flera icke-demokratiska länder – däribland Turkiet.

Sverige måste öka sina insatser för att minska vapenhandeln i världen och omedelbart upphöra med sin vapenhandel med Turkiet, som numera är en öppet krigförande part som inte med bästa vilja i världen längre kan betraktas som en

demokrati utan måste ses som en diktatur. En politik inriktad på minskande vapenexport – och omedelbart avbruten sådan när det gäller Turkiet – borde utgöra en självklar del av en feministisk utrikespolitik. I kriget i Mellanöstern begås krigsbrott. De som är mest försvarslösa i krig är kvinnor och barn. Ingenstans i världen försvaras kvinnors och barns liv och rättigheter genom en ökad vapenhandel – särskilt inte om importörerna är antidemokrater och folkrättsförbrytare.

Flyktingspionage i Sverige

Det finns ingen anledning att i dag hysa några illusioner om att Turkiet är en stat som eftersträvar demokrati eller hyser någon respekt för mänskliga rättigheter. Under senare år har vi sett hur president Erdoğan efter ett mer än misslyckat försök till statskupp mot honom själv utnyttjat detta kupp försök för att inskränka demokratiska fri- och rättigheter, fängslat kritiska journalister, författare och HDP:s 5 000 folkvalda politiker samt sin motkandidat till presidentposten, HDP:s ledare Selahattin Demirtas, och hundratusentals andra oppositionella, läkare, jurister, forskare med flera.

I likhet med andra diktatoriska regimer som Asads, Saddam Husseins i Irak och ayatollornas i Iran har Erdoğan även försökt att kväsa oppositionella röster i landsflykt och försökt få kritiker av hans regim utlämnade som om de vore brottslingar när de utnyttjat den yttrandefrihet de har i Europa.

Under senare tid har det kommit i dagen att Turkiet bedriver ett omfattande flyktingspionage i praktiskt taget hela Europa, inklusive Sverige. Landsflyktiga regimkritiska röster i Sverige vågar inte göra bruk av sin yttrandefrihet här av rädsla för att vänner och släktingar i hemma i Turkiet ska drabbas av repressalier. Det har även förekommit uppgifter om att imamer i moskéer i Sverige som är ekonomiskt understödda av den turkiska regimen och knutna till det turkiska lobbyorganisationen UETD fungerar som underrättelseorgan och rapporterar till turkiska myndigheter om sina landsmäns förhållanden i Sverige. Detta uppträdande från den turkiska regimens sida är i allt väsentligt av den art vi känner från andra diktaturer i världen och från Europas förflutna.

Vem hotar demokratin?

Inom kort kommer Selahattin Demirtas – ledare för oppositionspartiet HDP, motkandidat till president Erdoğan i kommande val till presidentposten och satt

i fängelse av president Erdoğan – att ställas inför rätta anklagad för terrorism. Anklagelsen är absurd, liksom den är mot tusentals andra fängslade HDP-medlemmar.

President Erdoğan sätter nämligen stämpeln ”PKK-terrorism” på all kritik och opposition som riktar sig mot honom och hans parti AKP. Genom att enbart uttala anklagelsen mot någon att han eller hon är medlem av PKK kan man få vederbörande i det ”rättssystem” som är rådande i Turkiet – där den som har den politiska makten också har makten över domstolarna – att i praktiken räkna sig som redan dömd och fälld. Med en sådan ordning kan man svårigen man uppnå några fredliga förhållanden i landet.

Kurderna som en stor minoritet i Turkiet har länge krävt demokratiska och nationella, kulturella och politiska rättigheter samt rätten till sitt eget språk och att utveckla sin kultur. Det har nekats dem. Fredsförhandlingar pågick under flera år mellan den turkiska regeringen och PKK. Dessa bröts dock 2015 av Erdoğan, som sedan dess bedrivit militära kampanjer och en politik mot landets och grannländers kurdiska befolkningar och infört undantagstillstånd i de kurdiska delarna av landet som kostat åtskilliga människoliv. Det är handlingar som bör beskrivas som statsterrorism.

Det har funnits anledning att rikta kritik mot tidigare PKK:s metoder, men organisationen är inte densamma som när den uppstod för nästan ett halvsekel sedan. Dess stöd inom den kurdiska befolkningen torde inte vara försumbart. Den turkiska regeringen har ju de facto betraktat PKK som en förhandlingspart – något att räkna med.

För att förmå Turkiet att gå tillbaka till förhandlingsbordet och få slut på alla hämningslösa beskyllningar mot alla som är kritiska eller oppositionella till president Erdoğan's regim borde EU lyfta den terroriststämpel man satt på PKK. Att behålla den innebär bara att EU underlåter att se de faror som följer av den antidemokratiska utvecklingen i Turkiet och andra delar av Mellanöstern. Den leds i dag inte av PKK utan av den turkiska regeringen med dess president i spetsen.

Jag vill fråga utrikesminister Margot Wallström:

1. Vad avser ministern att göra för att Sverige ska genomföra ett konkret fredsarbete och en utrikespolitik där Sverige bidrar med minskad internationell vapenhandel och en minskande svensk vapenexport?
2. Vad avser ministern att göra för att avveckla det beroendeförhållande Sverige och EU hamnade i när man inom EU trodde att man med Turkiets hjälp kunde köpa sig fri från flyktingströmmen till Europa?
3. Vad avser regeringen att göra för egen del och inom EU för att förmå den turkiska regeringen att frige HDP:s ledare Selahattin Demirtas och andra politiska fångar i Turkiet?
4. Vad avser ministern att göra för att förmå Turkiet att genomföra ett korrekt demokratiskt val utan presidentkandidater i fängelse?
5. Vad avser regeringen att göra för Sveriges del som enskild stat och som medlem av EU för att undanröja det hot som vilar över dem som flytt utomlands och som är kritiska mot president Erdoğan's diktatur samt vars frihet här och nu i Europa och i Sverige begränsas av flyktingspioneri och angiveri?
6. Vad avser Sverige att göra som enskild stat och inom EU för att förmå Turkiets trupper att lämna Afrin och Rojava?
7. Vad avser regeringen att göra för att avlägsna den terroriststämpel som satts på PKK av den turkiska regeringen och används för att utan saklig grund anklaga varje kritisk röst mot president Erdoğan's regim för terrorism?

.....

Amineh Kakabaveh (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander